

Lietuvos gyventojų (ne)lygybės patirtys ir gyvenimo kokybė

Doc. dr. Raminta Pučėtaitė, Kauno technologijos universitetas

Doc. dr. Aurelija Novelskaitė, Vilniaus universitetas, Lietuvos socialinių tyrimų centras

Tarptautinė konferencija „Lyčių lygybė savivaldoje: Šiaurės Europos patirtis“

2018 m. spalio 5 d.

Vytauto Didžiojo universitetas

Kodėl savivaldybėms (turėtų būti) svarbios piliečių (ne)lygybės patirtys

- Diskriminacijos patirtys viešajame gyvenime pažeidžia pamatinę **žmogaus teisę**, kad su juo būtų elgiamasi teisingai.
- Psichologiniu požiūriu, patirtas neteisingas elgesys **pateisina socialinio gyvenimo disfunkcijas**: vengimą mokėti mokesčius, vandalizmą, cinizmą arba abejingumą pilietinių vertybių atžvilgiu, etc. (Greenberg, 2010; Vasiljevienė, 2006).
- Nelygybės patirtys gali paveikti paslaugų kokybės supratimą, nuo kurio priklauso **visuomenės pasitikėjimas viešojo sektoriaus organizacijomis**, valdžia ir net valstybe (Danaee Fard ir Anvary Rostamy, 2007; Taylor-Gooby, 2008)

Žiūrint sociologiškai – kaip nelygybės patirtys susijusios su pokyčiais visuomenėje...

- Nelygybės patirtys, ypač susijusios su diskriminacija lyties-etniniu-religiniu pagrindu, gali būti traktuojami kaip krizės požymiai.
- Sylvia Walby: krizė kaip kaskada sudėtingoje sistemoje
 - Finansinė krizė
 - Ekonominė krizė
 - Fiskalinė krizė
 - Prievartos/agresijos krizė (paūmėjimas)
 - Pilietinės visuomenės krizė
 - Valdymo (*governance*) krizė

Pranešimo tikslas

- Apžvelgti Europos socialinio tyrimo Lietuvoje rezultatus gyventojų (ne)lygybės patirčių, gyvenimo kokybės ir pasitikėjimo valstybinėmis institucijomis požiūriu.

Europos socialinis tyrimas (*European Social Survey*) - lyginamasis Europos visuomenių vertybių, įsitikinimų, požiūrių tyrimas, vykdomas nuo 2001 m. bangomis.

- 2018 m. vykdoma 9-ji duomenų rinkimo banga.
- Lietuva tyrime dalyvauja nuo 2008 m. (4-ji banga).

Pranešime naudojami duomenys ir jų analizės metodai

- **Europos socialinio tyrimo duomenys:**
 - 2008 m., 2010 m., 2012 m., 2014 m., 2016 m.
 - pagrindiniai ir papildomi klausimynai:
 - **Nelygybės patirtys:** savęs priskyrimas diskriminuojamoms grupėms, diskriminacijos pobūdis, „kontroliniai“ klausimai, galintys atskleisti diskriminuojančius požiūrius lyties, seksualinės orientacijos, rasės atžvilgiu.
 - **Pasitikėjimas** valstybės institucijomis: Seimu; teisine Sistema; policija; politikais; politinėmis partijomis
 - **Pasitenkinimas** dabartiniu gyvenimu apskritai; dabartine Lietuvos ekonomine situacija; dabartine Lietuvos vyriausybe; tuo, kaip demokratija veikia Lietuvoje.
- **SPSS for Windows 22**
 - Aprašomoji statistika (dažniai, vidurkiai, kt.)
 - Lyginamoji statistika (lyties ir amžiaus pagrindu)
 - Koreliacinė analizė (neparametrinis Pearsono rho koeficientas)

Dalyvių sociodemografinės charakteristikos

	2016		2014		2012		2010		2008	
	Vyrai	Moterys	Vyrai	Moterys	Vyrai	Moterys	Vyrai	Moterys	Vyrai	Moterys
Lytis, %	41	59	39	61	41	59	36	64	50	50
Amžius *	48	51	48	51	47	49	49	53	n.i.	n.i.
Šeimyninė padėtis**, %										
Vedęs/ištekėjusi	58,4	45,1	56,4	40,9	55,7	42,7	50,2	38,4	56,6	45,2
Gyvenu skyriumi nuo vyro/ žmonos teismo sprendimu (įteisinta separacija)	0,4	0,2	0,2	0,4	0,3	0,4	0,9	0,8	0,6	0,8
Oficialiai išsiskyręs/ išsiskyrusi arba nutraukta partnerystė	9,7	13,6	9,3	15,7	9,6	14,3	11,3	13,9	5,7	11,6
Našlys/našlė arba partneris/-ė miręs/-usi	8,3	21,4	8,3	22,2	8,9	22,5	11,1	29,0	5,1	19,9
Niekada nebuvo susituokęs/- usi	23,3	19,6	25,8	20,9	25,5	20,1	26,6	17,9	32,0	22,4
Gyvena kartu su vaikais, %	28,5	34,5	29,8	34,1	29,7	36,7	30,8	35,9	n.i.	n. i.
Kiek metų mokėsi skaičiuojant pilnais metais dieniniame skyriuje *	12,7	12,9	12,3	12,7	12,4	12,6	12,1	12,2	12,1	12,6

* vidurkis

** procentas skaičiuotas tik nuo visų nurodžiusių

Savivaldos lygmenys: 10 administracinių vienetų

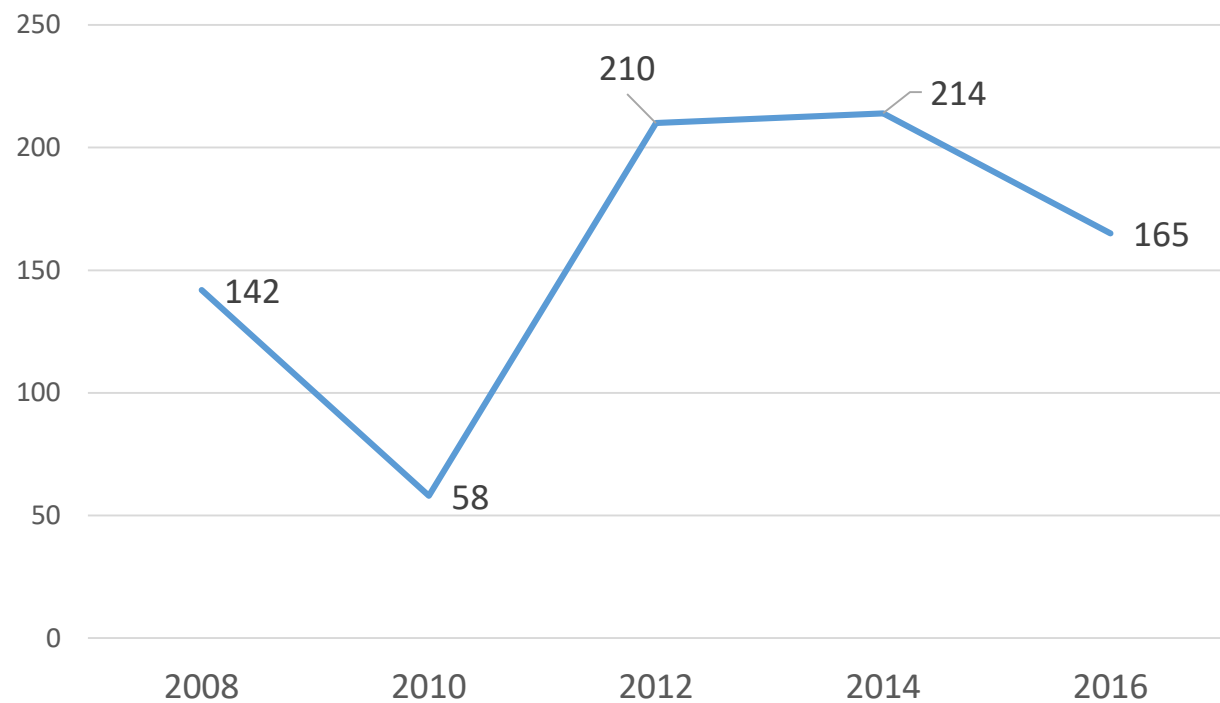
Iš viso dalyvių:

1677 (2010 m.) –

2250 (2014 m.)

	2016		2014		2012		2010		2008	
Apskritis	Iš viso	%	Iš viso	%	Iš viso	%	Iš viso	%	Iš viso	%
Alytaus	106	5,0	105	4,7	102	4,8	101	6,0	102	5,1
Kauno	461	21,7	487	21,6	431	20,4	364	21,7	400	20,0
Klaipėdos	228	10,7	230	10,2	216	10,2	145	8,6	225	11,2
Marijampolės	113	5,3	126	5,6	110	5,2	106	6,3	108	5,4
Panevėžio	175	8,2	216	9,6	209	9,9	232	13,8	153	7,6
Šiaulių	191	9,0	205	9,1	203	9,6	138	8,2	207	10,3
Tauragės	87	4,1	106	4,7	84	4,0	60	3,6	72	3,6
Telšių	98	4,6	108	4,8	92	4,4	86	5,1	102	5,1
Utenos	105	4,9	107	4,8	113	5,4	70	4,2	124	6,2
Vilniaus	558	26,3	560	24,9	549	26,0	375	22,4	509	25,4
Iš viso:	2122	100,0	2250	100,0	2109	100,0	1677	100,0	2002	100,0

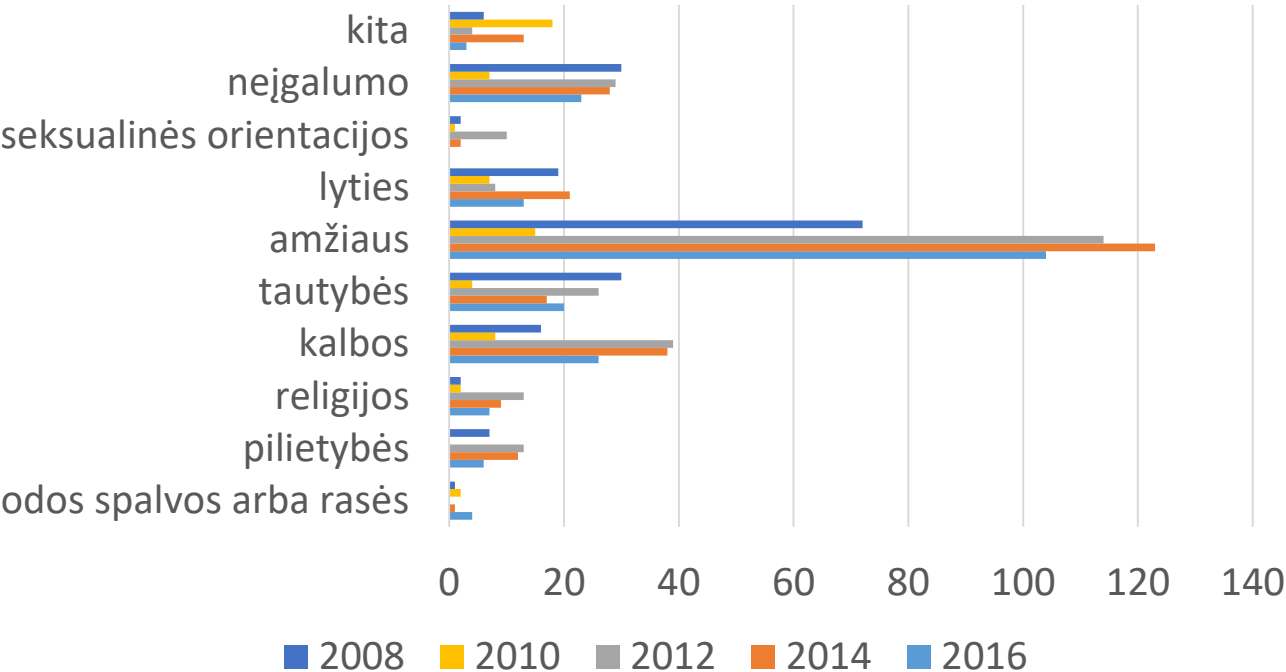
Nelygybės patirtys

C18 | Ar priskiria save Lietuvoje diskriminuojamų žmonių grupei

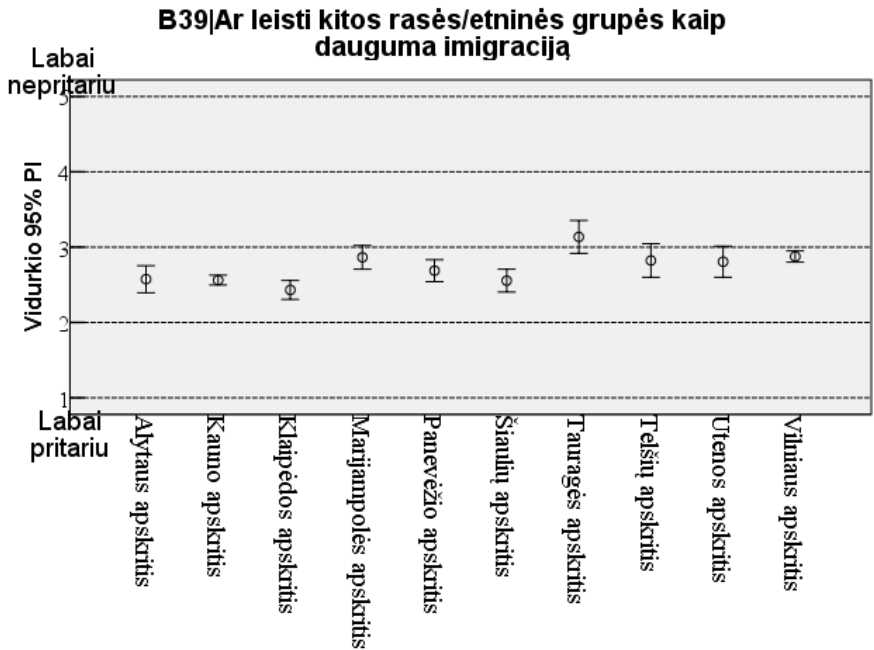
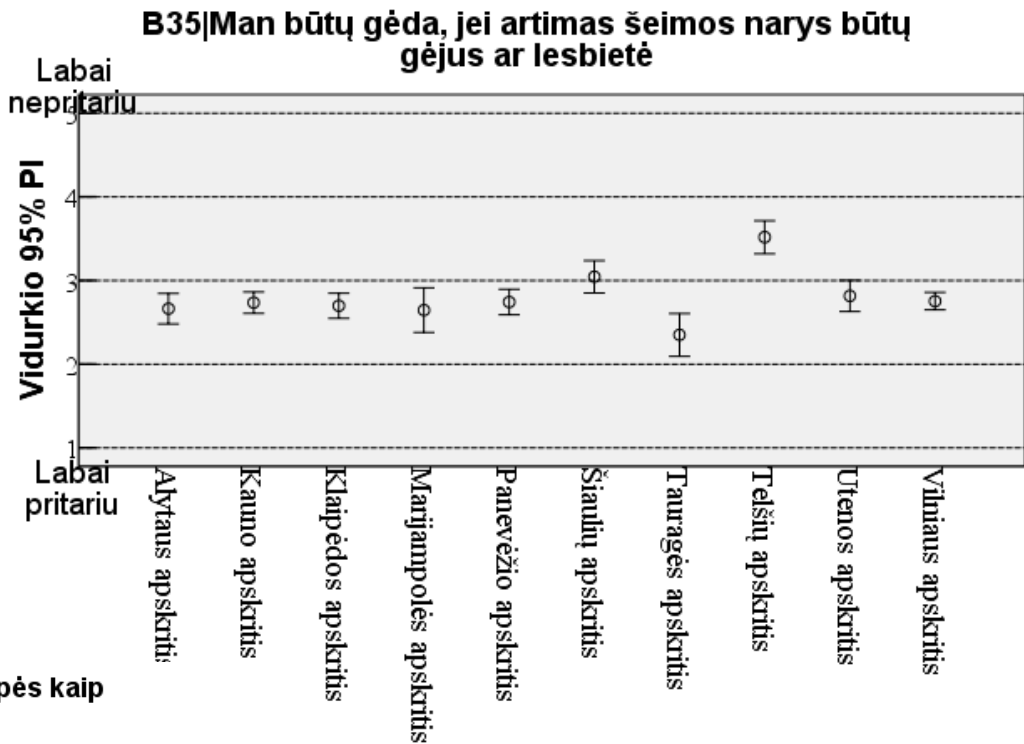
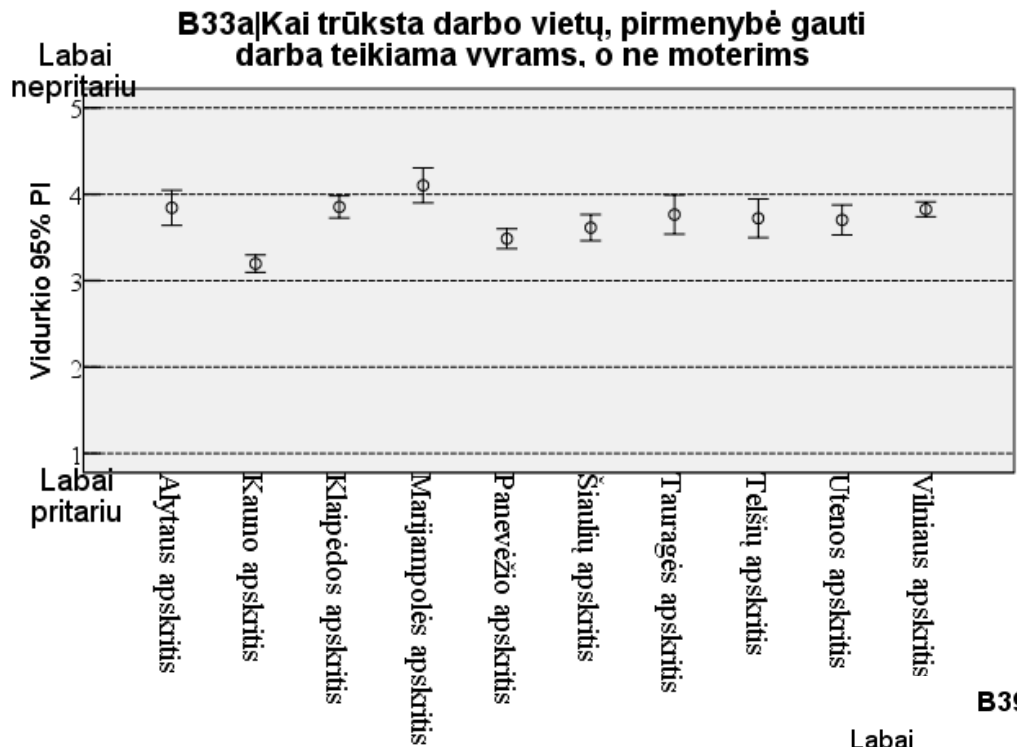
	2008		2010		2012		2014		2016	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Taip	142	7,1	58	3,5	210	10	214	9,5	165	7,8
Ne	1822	91	1587	94,6	1850	87,7	1962	87,2	1918	90,4
Atsisakau atsakyti	-	-	-	-	-	-	-	-	6	0,3
Nežinau	38	1,9	32	1,9	49	2,3	74	3,3	33	1,6
Iš viso	2002	100	1677	100	2109	100	2250	100	2122	100

C19| Respondento grupė diskriminuojama dėl:

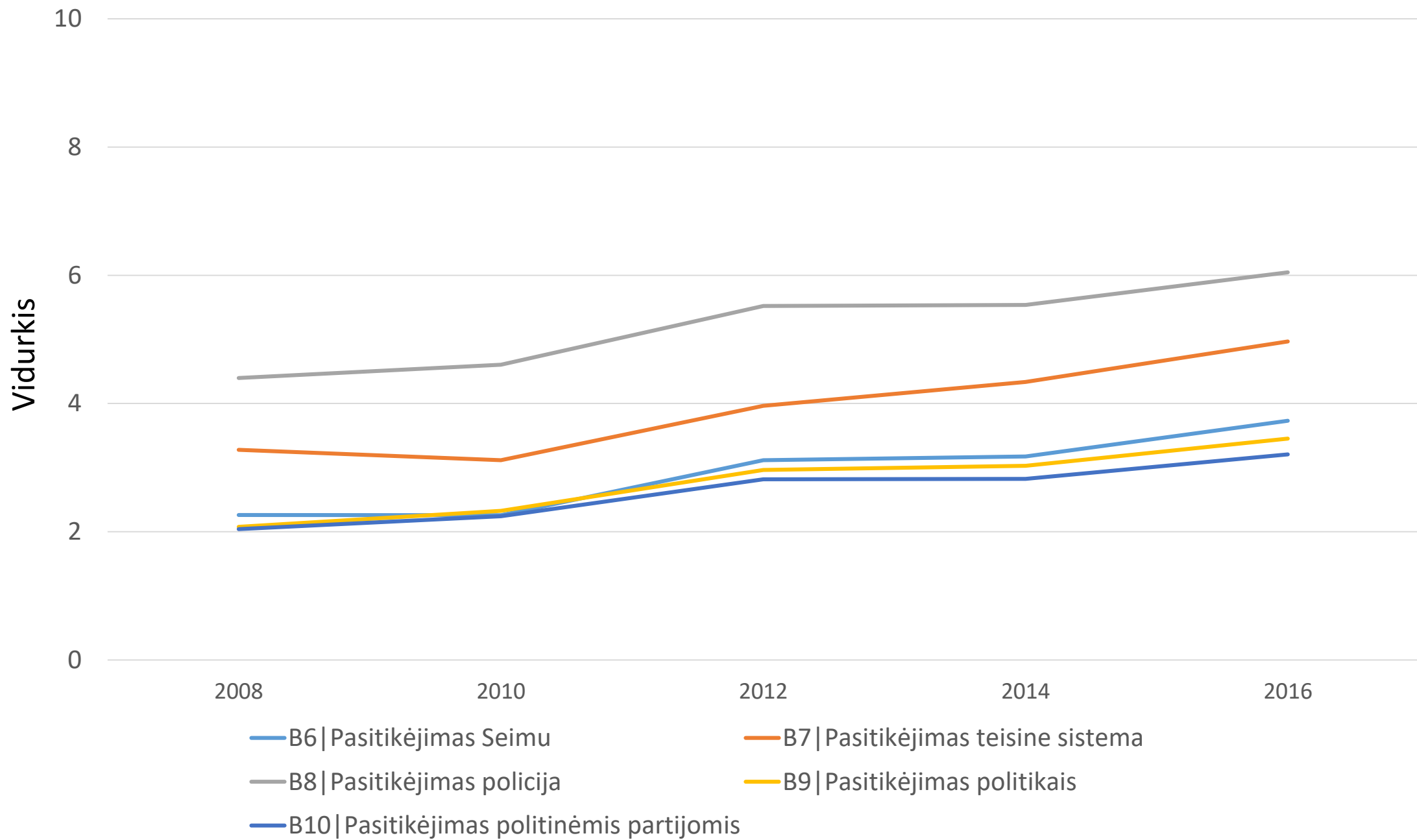

C19 Respondento grupė diskriminuojama dėl:			
	Iš viso (2016 m.)	Vyrai	Moterys
odos spalvos arba rasės	4	3	1
pilietybės	6	5	1
religijos	7	1	6
kalbos	26	11	15
tautybės	20	9	11
amžiaus	104	41	63
lyties	13	0	13
seksualinės orientacijos	0	0	0
neįgalumo	23	10	13
kita	3	1	2
Iš viso:	206	81	125

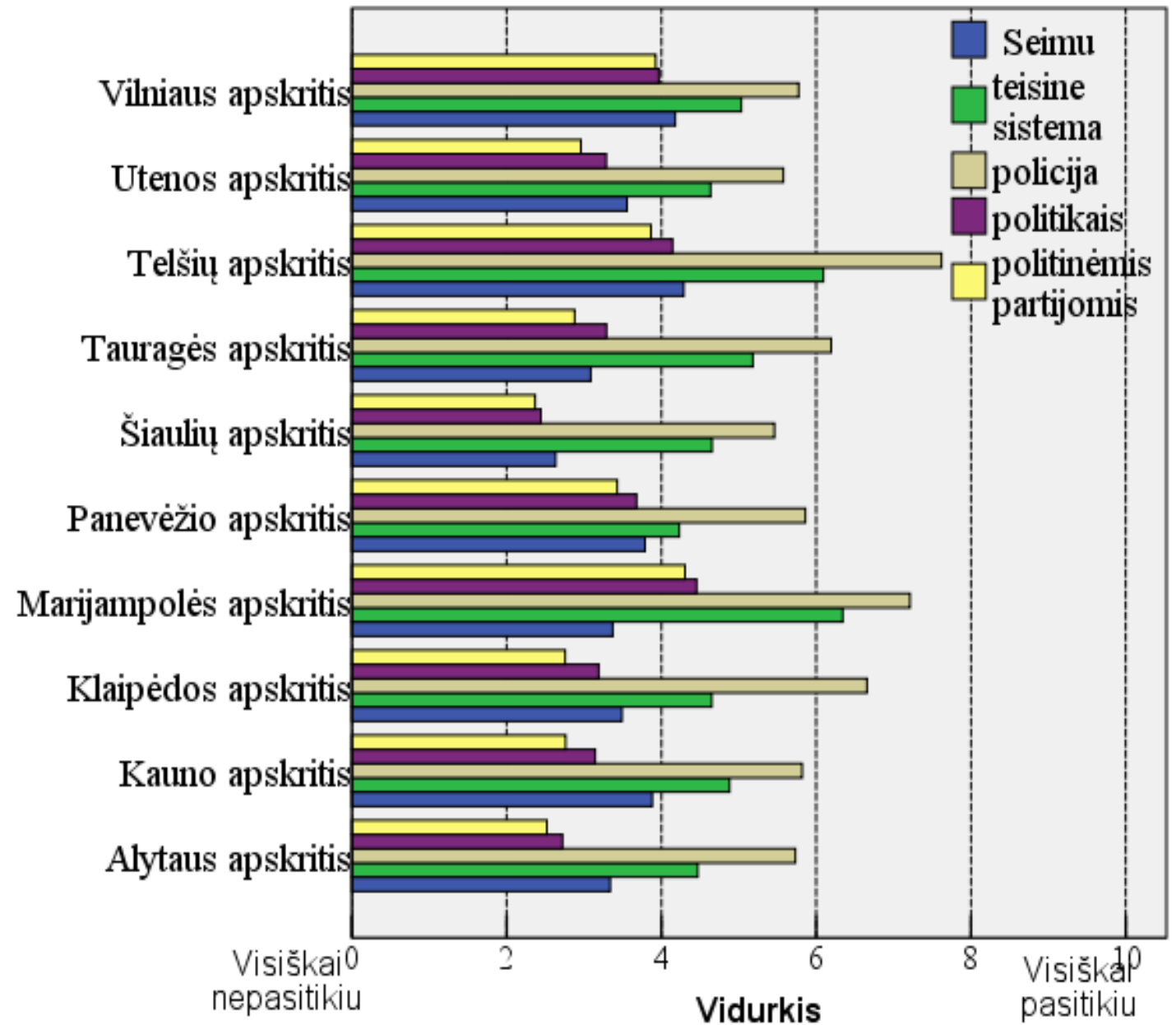
	Iš viso (2016 m.)	15-24 metų	25-34 metų	35-44 metų	45-54 metų	55-64 metų	65 metų ir vyresni
odos spalvos arba rasės	4	0	1	0	0	2	1
pilietybės	6	0	0	0	2	0	4
religijos	7	0	1	2	0	4	0
kalbos	26	3	5	5	5	3	5
tautybės	20	2	3	5	3	4	3
amžiaus	104	2	0	1	8	23	70
lyties	13	1	1	1	4	4	2
seksualinės orientacijos	0	0	0	0	0	0	0
neįgalumo	23	1	2	0	5	9	7
kita	3	1	1	1	0	0	0
Iš viso:	206	10	14	15	27	49	92

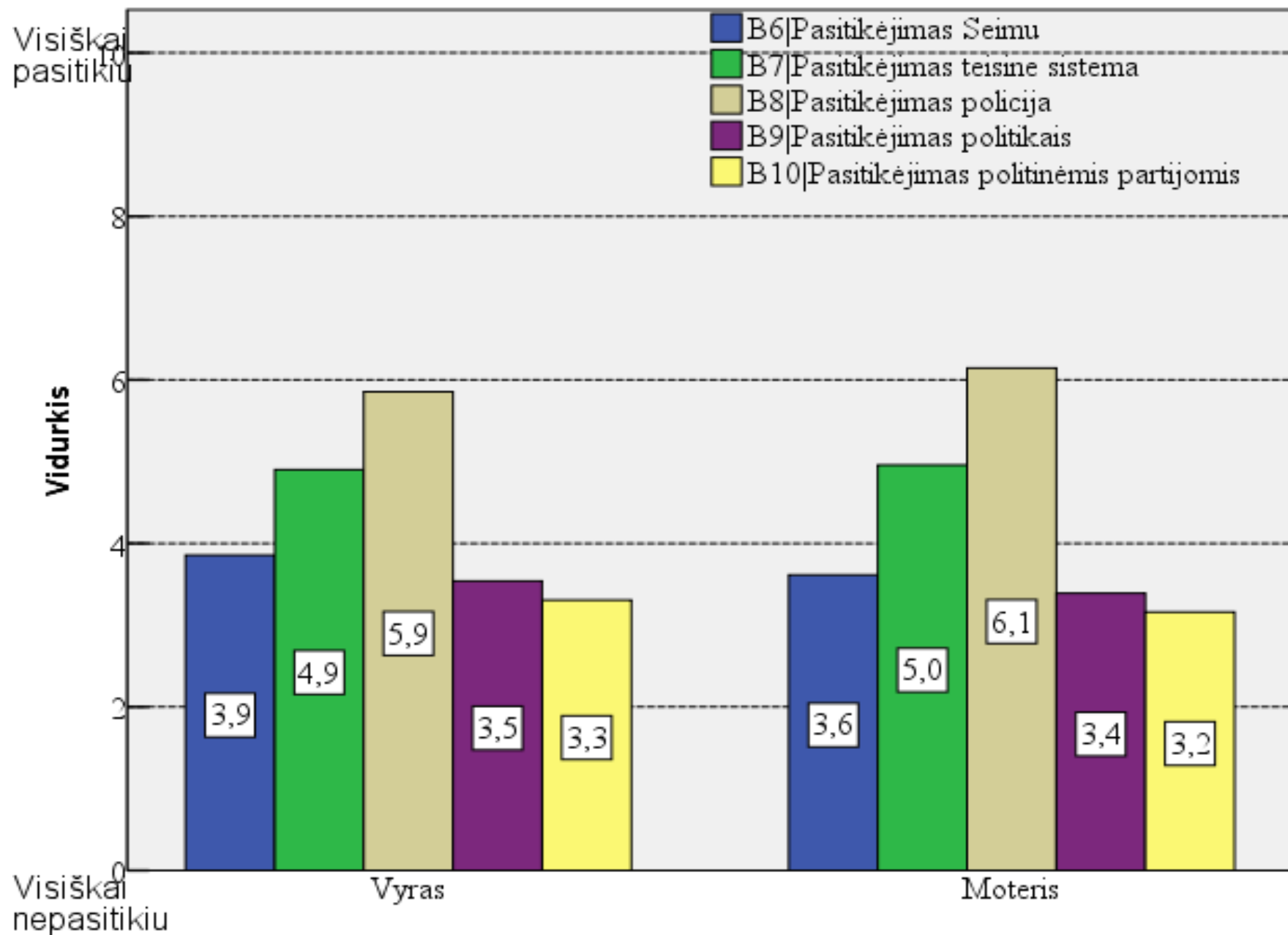
Pasitikējimas valstybės
institucijomis

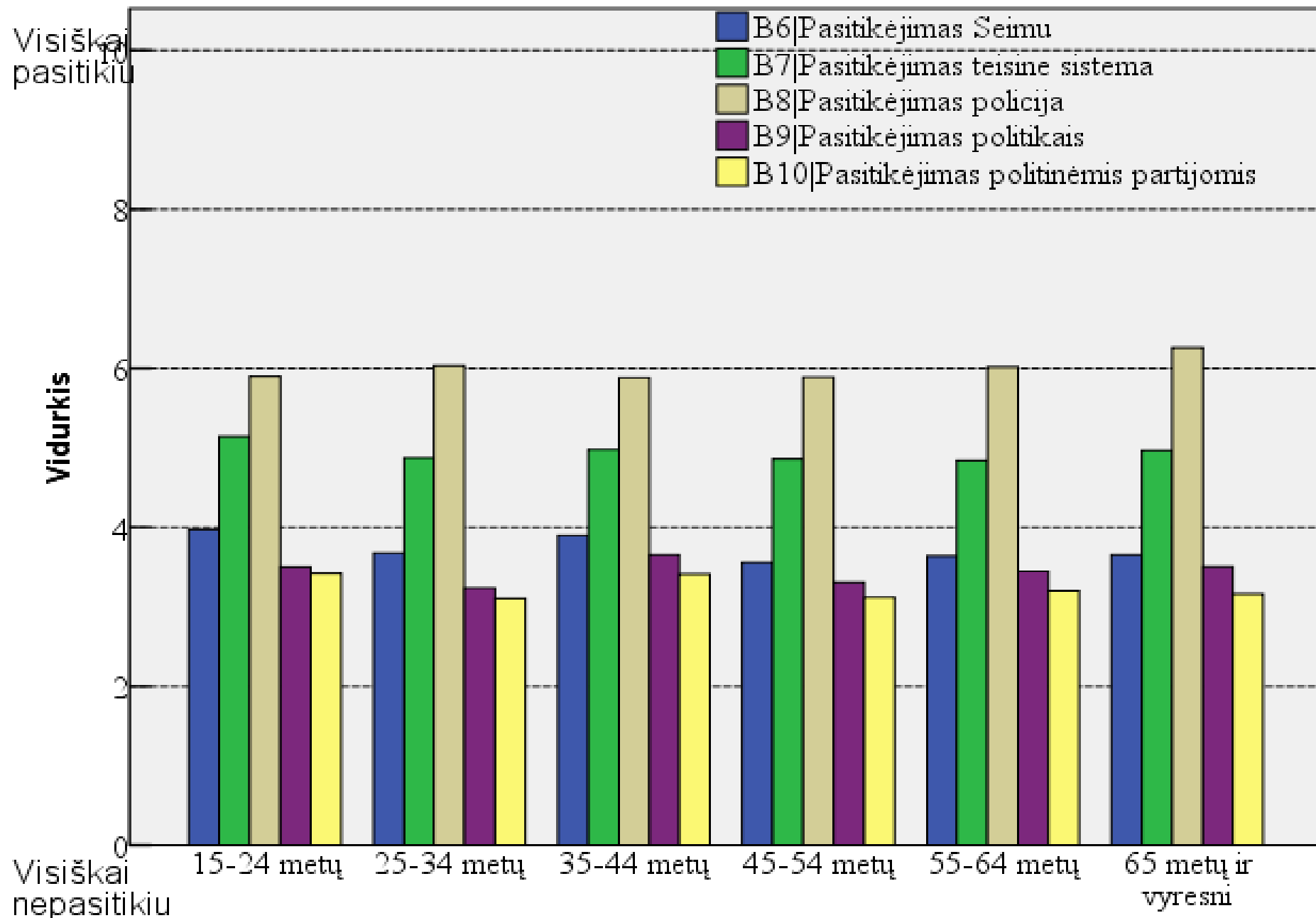
Pasitikėjimas valstybės institucijomis apskrityse (2016 m.)

Pasitikėjimas valstybės institucijomis: vyrai ir moterys (2016 m.)

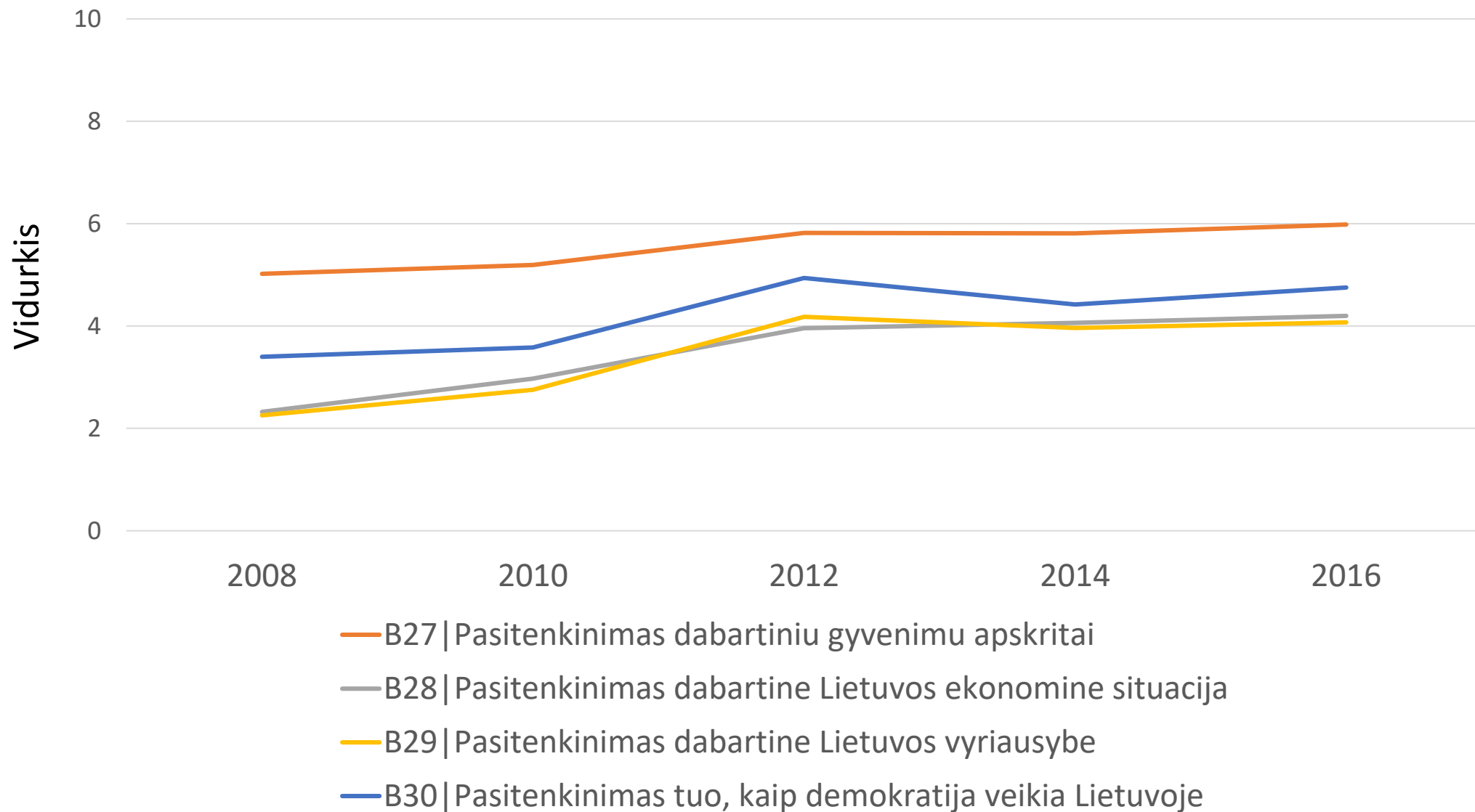

Pasitikėjimas valstybės institucijomis: amžiaus grupės (2016 m.)

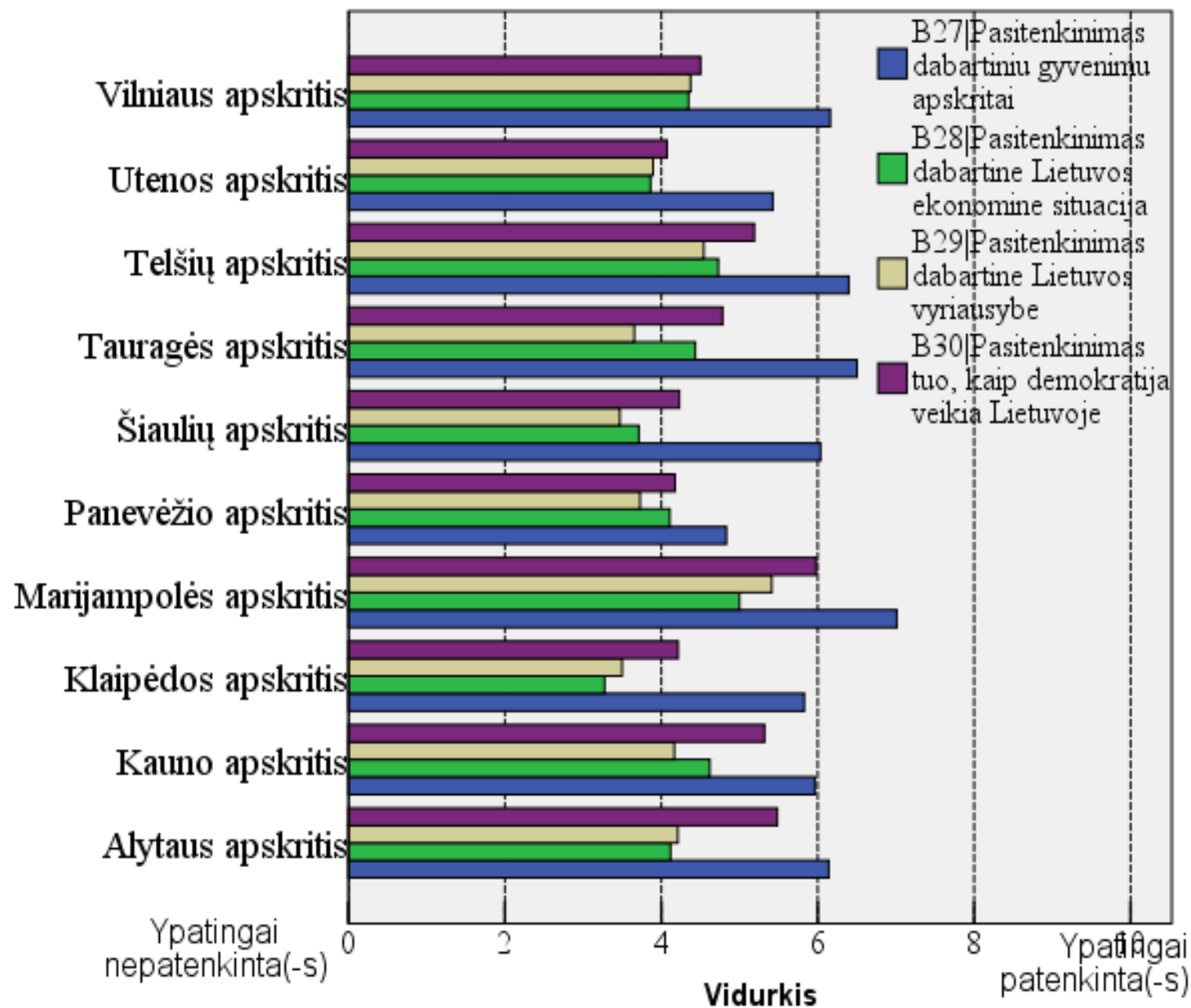

Pasitenkinimas gyvenimu

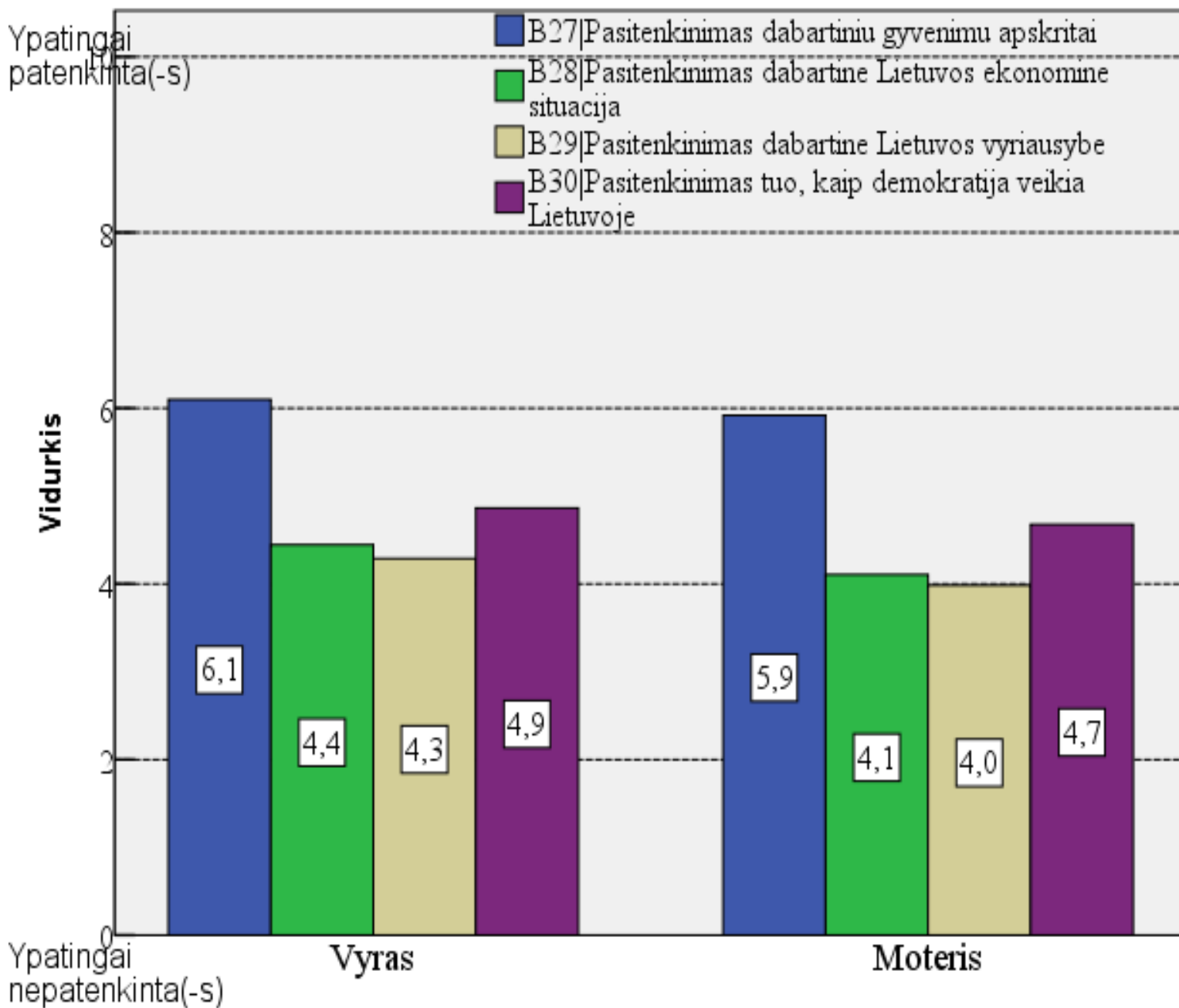
Pasitenkinimas

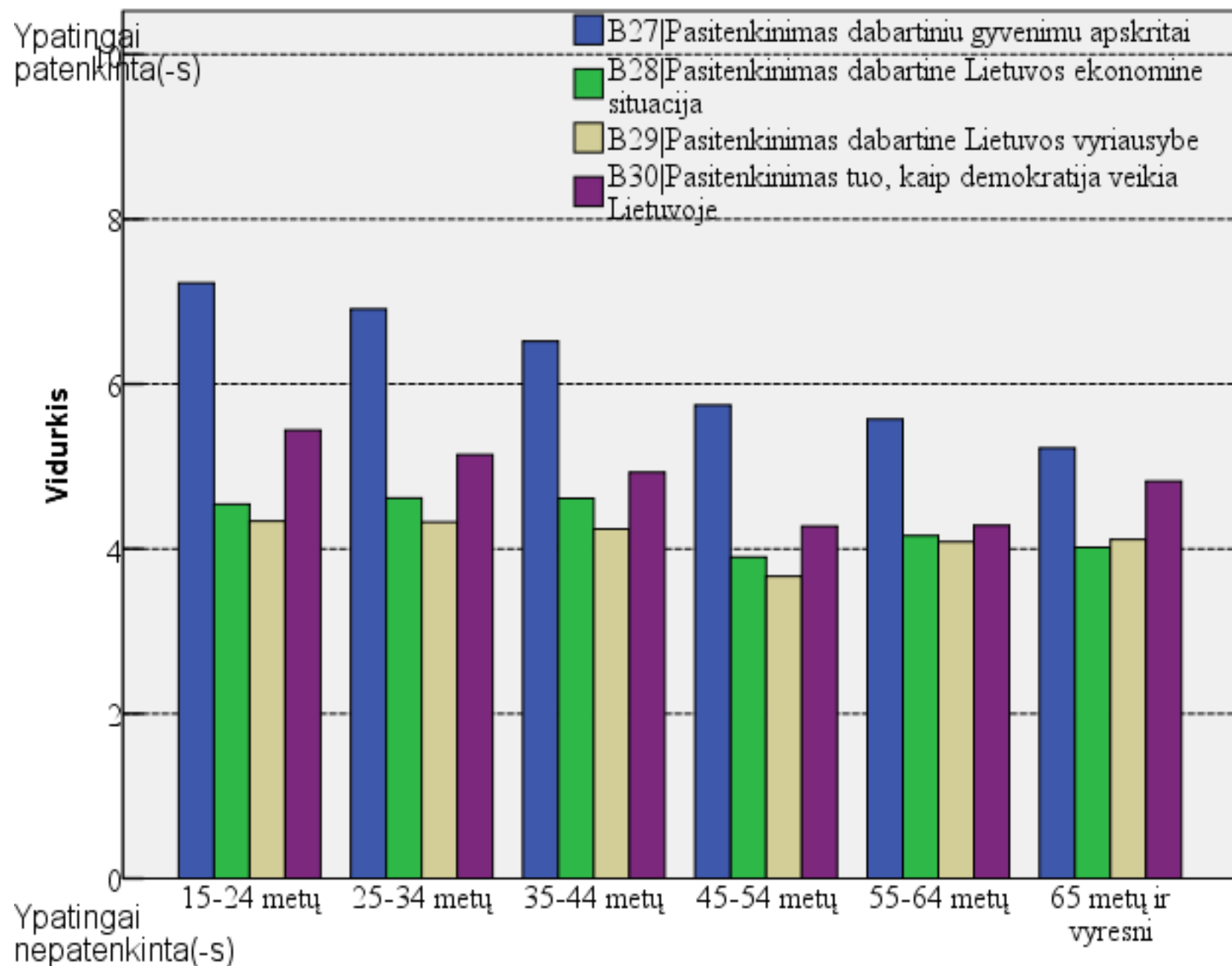
Pasitenkinimas apskrityse (2016 m.)

Pasitenkinimas: vyrai ir moterys (2016 m.)

Pasitenkinimas: amžiaus grupės (2016 m.)

Sąsajos tarp pasitenkinimo ir pasitikėjimo

			Pasitikėjimas			
			Seimu	teisine sistema	policija	politikais
Pasitenkinimas	dabartiniu gyvenimu apskritai	<i>Pearsono r</i>	,260**	,278**	,203**	,275**
		<i>p</i>	,000	,000	,000	,000
		<i>N</i>	2043	2035	2064	2056
	dabartine Lietuvos ekonomine situacija	<i>Pearsono r</i>	,504**	,436**	,279**	,528**
		<i>p</i>	,000	,000	,000	,000
		<i>N</i>	2049	2045	2065	2062
	dabartine Lietuvos vyriausybę	<i>Pearsono r</i>	,623**	,503**	,329**	,604**
		<i>p</i>	,000	,000	,000	,000
		<i>N</i>	2041	2031	2055	2052
	tuo, kaip demokratija veikia Lietuvoje	<i>Pearsono r</i>	,481**	,493**	,377**	,434**
		<i>p</i>	,000	,000	,000	,000
		<i>N</i>	2017	2011	2034	2025

**Koreliacija reikšminga 0.01 lygmeniu (2-pusė).

Diskusijai:

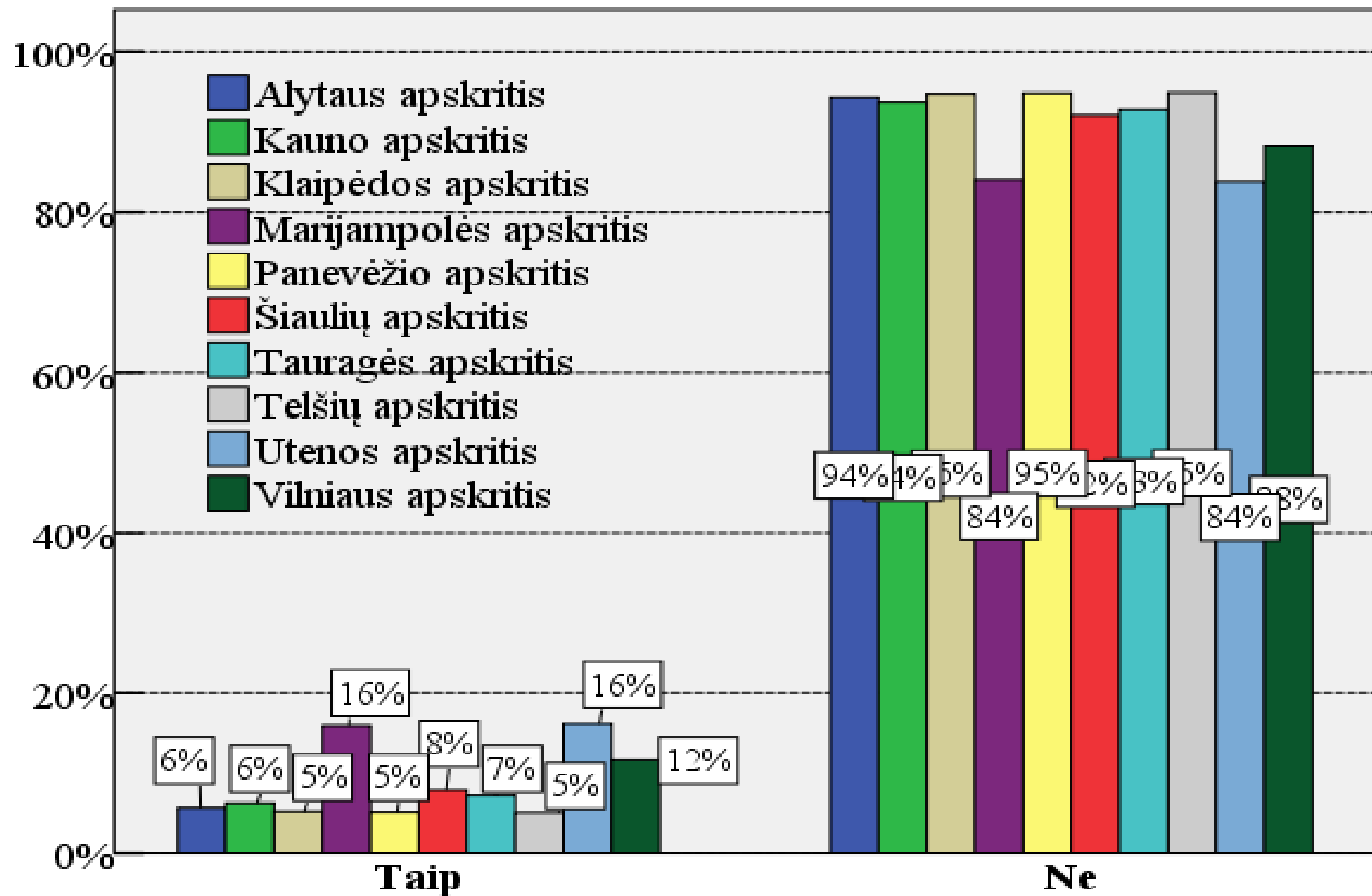
Kuo labiau pasitikime valstybės institucijomis ir esame patenkinti gyvenimu,
tuo labiau esame linkę diskriminuoti (sugrąžinti atgal į šeimą) moteris darbo rinkoje,
tuo mažiau pritariame kitos rasės/etninės grupės imigracijai;

Kuo labiau esame patenkinti gyvenimu, tuo labiau esame linkę diskriminuoti homoseksualius asmenis.

		B33a Kai trūksta darbo vietų, pirmenybė gauti darbą teikiama vyrams, o ne moterims	B35 Man būtų gėda, jei artimas šeimos narys būtų gėjus ar lesbietė	B39 Ar leisti kitos rasės/etninės grupės kaip dauguma imigraciją
B6 Pasitikėjimas Seimu	Pr	,024	,023	-,181**
	p	,287	,323	,000
	N	2025	1825	1952
B7 Pasitikėjimas teisine sistema	Pr	,068**	-,009	-,158**
	p	,002	,708	,000
	N	2019	1810	1946
B8 Pasitikėjimas policija	Pr	,102**	-,056*	-,117**
	p	,000	,017	,000
	N	2046	1833	1971
B9 Pasitikėjimas politikais	Pr	,033	,010	-,148**
	p	,132	,685	,000
	N	2036	1826	1960
B10 Pasitikėjimas politinėmis partijomis	Pr	,046*	,035	-,150**
	p	,039	,138	,000
	N	2019	1810	1947
B27 Pasitenkinimas dabartiniu gyvenimu apskritai	Pr	,047*	,088**	-,189**
	p	,034	,000	,000
	N	2019	1810	1949
B28 Pasitenkinimas dabartine Lietuvos ekonomine situacija	Pr	-,064**	,025	-,165**
	p	,004	,293	,000
	N	2023	1810	1951
B29 Pasitenkinimas dabartine Lietuvos vyriausybe	Pr	-,002	,016	-,165**
	p	,939	,487	,000
	N	2010	1806	1937
B30 Pasitenkinimas tuo, kaip demokratija veikia Lietuvoje	Pr	-,051*	,108**	-,196**
	p	,022	,000	,000
	N	1990	1787	1923

** . Koreliacija reikšminga 0.01 lygmeniu (2-pusė). * . Koreliacija reikšminga 0.05 lygmeniu (2-pusė).

Ačīū už dėmesj!

B15|Per pastar. 12 mėn. kreipėsi į politikus ar valdžios atstovus